

Donald Trump og det utrolige skrumpende præsidentembede

Temanummer: TRUMPLAND – Historiske perspektiver, nutidige realiteter

Artiklen vurderer, hvordan Donald Trump i sine første to år som præsident har klaret sig, målt ud fra de kriterier, som historikere og politologer hidtil har vurderet hans forgængere i embedet ud fra. Niels Bjerre-Poulsen henviser til »The 2018 Presidents & Executive Politics Presidential Greatness Survey«, hvor 170 af American Political Science Associations medlemmer efter disse kriterier placerer Trump på en absolut sidsteplads blandt de 44 mænd, der har beklædt præsidentembedet. Hans tid i embedet har

hidtil været kaotisk, og han har gentagne gange underkendt sit eget embedesværk – ikke mindst informationer fra USA's 17 efterretningstjenester. Mange af Trumps vælgere nærer uden tvivl et ønske om, at han skal fungere som en »levende molotov-cocktail«, såvel i Washington som i det internationale system, men artiklen påpeger, at Trump i sin egenrådighed og ved ikke i tilstrækkelig grad at forstå præsidentembedets rolle i det amerikanske politiske system reelt har skrumpet dets indflydelse.

Valget af Donald J. Trump som USA's 45. præsident var uden sammenligning det største chok i nationens politiske historie. Hans første to år i embedet har efterfølgende budt på stribevis af konflikter og en offentlig adfærd, der er uden fortilfælde blandt tidligere præsidenter. At Trump ville bryde med gængse normer, lå i kortene allerede under valgkampen, men mange iagttagere spåede, at hans adfærd trods alt ville forandre sig, når først præsidentembedets ansvar vejede tungt på hans skuldre. Sådan gik det ikke: Han blev snarere mere uberegnelig, de usande udsagn steg i antal, og de personlige angreb på politiske modstandere blev stadigt mere uhæmmede.

Donald Trump var den første præsident nogensinde, der rykkede ind i Det Hvide Hus uden hverken politisk eller militær erfaring. På sin vis var han netop valgt på forestillingen om, at embedet kunne varetages med et ganske anderledes sæt af kvalifikationer end dem, hans forgængere har besiddet. Hvad han under valgkampen i 2015-2016 fortalte vælgerne, var, at han kunne drive den amerikanske regering på samme måde, som han havde drevet sine virksomheder. Stort set alle politiske problemer var skabt af »dumme politikere«, bedyrede han, og de ville være »så nemme at løse« for en mand med hans erfaring. Som Trump fortalte journalisten Joshua Green: »Jeg laver forretninger med virkelige dræbere, der blæser disse [politikere] ud af banen. Dette [politik] er en kategori, der ligger, sådan, 19 niveauer lavere« (oversat af forfatter) (Green, 2018: 239). Spørgsmålet er så, om denne forestilling om, at den amerikanske regering kan ledes som en privat virksomhed, holdt stik. Man kunne også spørge, om Trump – selv på sine egne præmisser som en »transaktionel præsident« – har levet op til de forventninger, han selv har

**NIELS
BJERRE-POULSEN**
Lektor, ph.d., Center
for Amerikanske
Studier, Syddansk
Universitet,
nbp@sdu.dk

skabt. Det er min påstand, at han ikke blot har svækket præsidentembedets rolle betydeligt, men også i sin manglende forståelse for betydningen af internationale regler og alliancer har svækket USA's internationale rolle.

»Den levende molotovcocktail«

Der er ikke i sig selv noget nyt i at føre valgkamp mod »Washington« og på løftet om at ville bryde normer og »dræne sumpen«. Outsideren er en velkendt, og ofte populær, skikkelse i amerikansk politisk kultur. Hvad der derimod *er* nyt og overraskende, er den omstændighed, at Trump i sine første to år i præsidentembedet ikke har forsøgt at fremstå som en samlende figur for nationen. Den mest nærliggende forklaring er, at hele hans politiske *raison d'être* er baseret på et »os« og et »dem«; det kræver fjender, såvel ude i verden som hjemme i USA.

På sin vis fortsatte Donald Trump som præsident blot med at sige og gøre det, der med succes havde mobiliseret hans base under valgkampen. Det var hverken det Republikanske Parti, konservativ ideologi eller en bestemt opfattelse af præsidentembedets rolle i det politiske system, men derimod ham selv som person. Hvad Trump stillede sine tilhængere i udsigt, var, at han ville påtage sig rollen som deres hævner. Mange af disse vælgere så angiveligt sig selv som ofre for globalisering, »politisk korrekthed«, illegal immigration eller andet fra det katalog af fortrædeligheder, som Trump præsenterede under valgkampen. Hans daglige brud på normer for præsidentiel adfærd skabte bekymring hos et flertal af amerikanerne, men for hans kernevælgere var de blot endnu et tegn på en forfriskende autenticitet – på, at Trump ikke var endnu en sleben »politiker«, men netop den »levende molotovcocktail«, de ønskede at sende til Washington. Mange af Trumps kernevælgere føler uden tvivl fortsat, at de har fundet netop den norm(ned)bryder, de ønskede sig, men et flertal af amerikanerne synes snarere at have en fornemmelse af, at nationen er trådt ind i et mørkt kapitel. For dem er Trump, om ikke en årsag til, så i hvert fald et symptom på mere fundamentale problemer i det amerikanske demokrati.

» Hans daglige brud på normer for præsidentiel adfærd skabte bekymring hos et flertal af amerikanerne, men for hans kernevælgere var de blot endnu et tegn på en forfriskende autenticitet

En amerikansk præsident forventes at varetage adskillige ikke altid nemt forenelige funktioner samtidig: Han er regeringsleder, men har også den ceremonielle rolle som statsoverhoved. Under kriser forventes han at kunne fungere som en slags nationalt samlingspunkt. Han er øverstkommanderende for nationens væbnede styrker, men skal samtidig kunne fungere som partileder. Siden 2. Verdenskrigs afslutning har der også været en udbredt international forventning om, at USA's præsident påtager sig rollen som »den frie verdens

leder«. For at kunne betegnes som en succes skal han/hun være i stand til at varetage alle disse funktioner samtidig (Landy og Milkis, 2000).

Mens et flertal af republikanske kernevælgere fortsat synes, at præsidenten indfrier deres forventninger, så vurderer de historikere og politologer, der har præsidentembedet som deres særlige forskningsområde, ham ganske anderledes. Der laves med jævne mellemrum ranglister over USA's præsidenter, og i den seneste – »The 2018 Presidents & Executive Politics Presidential Greatness Survey«, som 170 af American Political Science Associations medlemmer har deltaget i – kommer Donald Trump ind på en absolut sidsteplads blandt de 44 mænd, der har beklædt embedet (Rottinghaus, 2018). Sådanne undersøgelser fungerer på sin vis primært som anledninger til at diskutere, hvilke kriterier man bør bedømme amerikanske præsidenter efter (Merry, 2012).

Blandt dem, de fleste kan enes om, er omfanget af de problemer, præsidenterne har stået over for, såvel ude i verden som hjemme i USA; deres evner til at løse politiske problemer inden for de rammer, det amerikanske demokrati tilbyder, og deres evner til at udvikle og formidle visioner for nationens udvikling. Hertil kommer selvfølgelig de langsigtede virkninger af deres handlinger, samt omfanget af magtmisbrug, korrupsion, ulovligheder og skandaler i deres administration.

I alle kategorier, som præsidenter bedømmes efter på den seneste rangliste, er Donald Trump at finde i bunden af skalaen. Hvad angår de sidste kriterium – antallet og omfanget af skandaler – så er situationen i Trump-regeringen endda betydeligt forværret, siden undersøgelsen blev lavet. Efter 700 dage med Donald Trump i Det Hvide Hus var der hele 17 igangværende undersøgelser, som alle kredsede omkring præsidentens økonomiske interesser og politiske forbindelser – ikke mindst til Rusland. Som en sky over Trumps præsidentembede hang en igangværende undersøgelse, som en stab under den særligt udpegede undersøger Robert Mueller var ved at foretage (Graff, 17. december 2018).

Kaos uden piloter

I 1960 skrev politologen Richard E. Neustadt en banebrydende bog om præsidentembedet. Titlen var *Presidential Power, the Politics of Leadership*, og den var en slags manual for kommende præsidenter (Neustadt, 1991 [1960]). Hvor tidlige værker om embedet typisk havde koncentreret sig om dets formelle beføjelser, fokuserede Neustadt i langt højere grad på præsidentens forhandlingsevner. Som han formulerede det, afhang »præsidentens magt af magten til at overtale« andre aktører i den politiske proces til at støtte hans forslag (oversat af forfatter) (Neustadt, 1960: 11). Neustadt talte ikke om personlig charme, men om evnen til at anvende de midler, embedet stillede til rådighed, i overtalelsen. Værket var med til at åbne for en række nye forskningsfelter inden for studiet af amerikanske præsidenter og de institutionelle rammer omkring dem. Siden er der blandt andet blevet forsket i præsidentens forhold til sit kabinet og staben i Det Hvide Hus; forholdet mellem Det Hvide Hus og

Kongressen; ledelsesstil, organisation og beslutningsprocesser omkring præsidenten, hans forhold til medierne samt ikke mindst i præsidentens strategier til at mobilisere offentligheden og sætte den politiske dagsorden (Shapiro o.a., 2000: 2ff.).

Sammenligner man organisation og beslutningsprocesser i Trump-regeringen med, hvad man kender fra tidligere regeringer, så tegner der sig billedet af et kaos uden fortilfælde. Det manifesterer sig blandt andet i hyppige udskiftninger i kabinettet og præsidentens stab og problemer med at finde kvalificerede kandidater til mange topstillinger. Efter to år med Trump-administrationen er kun lidt over halvdelen af dens 700 vigtigste stillinger besat, og udskiftningen er større end i nogen tidligere regering (Lu og Yourish, 14. januar 2019).

Regeringen har også haft alvorlige problemer med at sætte en politisk dagsorden, og ser man bort fra dommerudnævnelser, som regeringen stort set har udliciteret til den konservative interesseorganisation The Federalist Society, så er det præsidentens tweets, der sætter den politiske dagsorden fra dag til dag. Ingen stabschef i Det Hvide Hus har endnu formået at sætte styr på den administrative proces, og præsidenten selv synes at være den vigtigste årsag til denne situation. Hans opmærksomhedstærskel, hans lyst til at sætte sig ind i komplekse emner og hans evne til at tage imod råd fra folkene omkring ham forekommer alle at være yderst begrænsede (Gramer, 2017).

Almindeligvis forsøger præsidenter at bruge deres embede til at skabe nye politiske alliancer. Det var, hvad Richard E. Neustadt beskrev som »overtalelsens magt«. Politiske resultater skabes almindeligvis gennem forhandlinger, og forhandlinger forudsætter viljen til at indgå kompromisser. På trods af, at Donald Trump har lagt navn til bogen *The Art of the Deal*, har hans evne som politisk forhandler vist sig at være hans måske allersvageste side som præsident (Trump, 2016). Bortset fra skattereformen i december 2017 samt en række love af nærmest ceremoniel karakter har der ikke været meget samarbejde mellem præsidenten og det republikanske flertal, der indtil januar 2019 eksisterede i begge Kongressens kamre. Præsidenten synes at handle egenrådigt og ud fra en overdreven tillid til sin egen politiske intuition (Zhang, 2019).

Endnu et illustrativt eksempel blev føjet til rækken, da Trump i en tweet den 18. december 2018 meddelte verden, at USA straks ville trække samtlige 2000 amerikanske soldater ud af Syrien, hvor de sammen med allierede har kæmpet mod ISIS. Hverken forsvarsminister Jim Mattis, regeringens koordinator i kampen mod ISIS, Brett McGurk eller andre i Pentagon var orienteret på forhånd. Heller ikke præsidentens partifæller i Kongressen eller USA's allierede i regionen vidste tilsyneladende besked, før de sammen med resten af verden kunne læse om beslutningen på Twitter. Den eneste person, præsidenten angiveligt havde diskuteret tilbagetrækningen med, var Tyrkiets præsident Erdogan, der særligt hvad angår kurderne – USA's trofaste allierede i kampen mod ISIS – har en ganske anden dagsorden end den amerikanske regering.

Flere politiske iagttagere påpegede efterfølgende, at uanset hvad man mente om præsidentens beslutning, så var beslutningsprocessen – eller fraværet af samme – i sig selv skadelig for det system af alliancer, USA hidtil har stået i spidsen for. En supermagt bør ikke fremstå som uberegnelig, en amerikansk præsident bør ikke fremstå som impulsiv (Toosi, 19. december 2018).

Forsvarsminister Mattis, som mange har set som en af de få i regeringen, der havde en modererende indflydelse på Trump, valgte at tage sin afsked i protest over dennes beslutning om at trække de amerikanske tropper ud af Syrien. Det samme gjorde Brett McGurk. Begge havde indtil da nydt bred opbakning i begge partier som nogle af de sidste »voksne« omkring præsidenten (Callimachi og Schmitt, 2018).

Det var en beskrivelse, som forståeligt irriterede præsidenten, men som også illustrerede, hvad mange så som et grundlæggende problem ved beslutningsprocessen i Det Hvide Hus: Den primære opgave for ministre og rådgivere var ikke at oplyse og inspirere, men snarere at aflede præsidentens opmærksomhed og tale ham fra impulsive og uigennemtænkte beslutninger. Præsident Trumps forventning om personlig beundring fra sine rådgivere, snarere end kreativt modspil, er sandsynligvis en vigtig del af forklaringen på, at udskiftningen i Det Hvide Hus' stab allerede efter hans første år i embedet var mere end dobbelt så stor som gennemsnittet for de seneste 40 år (Baker, 31. december 2017). Det var også en medvirkende årsag til, at mange ledende stillinger i ministerierne, hele to år efter at Trump blev svoret ind, fortsat var ubesatte.

Præsidentens rolle i det politiske system

Hvad angår Trumps rolle som partileder, så tegnede der sig et paradoksalt billede efter hans første to år i præsidentembedet: På trods af, at han stort set ingen politiske rødder havde i det Republikanske Parti, og at hans nominering som præsidentkandidat mest havde lignet en fjendtlig magtovertagelse af det, havde han ikke desto mindre i forbløffende grad formået at omdanne det til »Trump's parti«. Efter meningsmålingerne at dømme nød han fortsat stor opbakning blandt medlemmerne – om end andelen af vælgere der identificerede sig som republikanere, var skrumpet (Kamark o.a., 14. juni 2018).

Trods sine trofaste og entusiastiske kernevælgere, og trods republikansk flertal i begge Kongressens kamre, havde Trump imidlertid ikke formået at få opbakning til de mærkesager, han gik til valg på. »Obamacare« var ikke blevet afskaffet, og der er ikke bevilget penge til en mur langs USA's grænse mod syd. Republikanerne i Senatet havde også stilfærdigt, men massivt forhindret Trumps planer om at afskaffe sanktioner mod Rusland, ligesom de i december 2018 vedtog en resolution, der bremsede amerikansk støtte til Saudi-Arabiens krig i Yemen. Flertallet anvendte den omdiskuterede War Powers Act, vedtaget i 1973 i kølvandet på Vietnamkrigen, til at understrege, at ansvaret for beslutninger om at gå i krig i det amerikanske system med »checks and balances« påhviler Kongressen (Davis og Schmitt, 13. december 2018).

Der er ikke meget, som tilkendegiver, at Trump bruger tid på nærmere overvejelser om, hvilken rolle præsidentembedet bør indtage i den amerikanske demokratiske proces. Fra flere tidligere regeringer siden 2. Verdenskrigs afslutning har man set systematiske bestræbelser på at påkalde sig nye magtbeføjelser på Kongressens bekostning. Det er især sket ved med henvisning til den nationale sikkerhed at påkalde sig særlige krisebeføjelser, ved at henvise til præsidentens særlige rolle som øverstkommanderende for de væbnede styrker (Commander-in-Chief powers) eller ved at henvise til, at præsidenten havde adgang til fortrolige oplysninger fra efterretningstjenesterne, som medlemmerne af de relevante Kongresudvalg ikke kendte til (Schlesinger, 1973: 354-7).

Senest under præsident George W. Bush (2001-2009) var der fra Det Hvide Hus meget målrettede bestræbelser på at udvide embedets beføjelser, dels med henvisninger til den nationale sikkerhed, dels med radikale nyfortolkninger af præsidentens forfatningsmæssige rolle (Bjerre-Poulsen, 2012: 13-38). Lignende bestræbelser har man ikke set fra Trump-regeringen, hvis man ser bort fra den omfattende brug af dekretter og den åbenlyse interesse, som Trump har udvist for sin personlige ret til at benåde – en ret, som hyppigt diskuteres i forbindelse med særlig undersøger Robert Muellers arbejde.

Har administrationen ikke leveret mange forfatningsteoretiske argumenter for at udvide præsidentens beføjelser, så har Trump selv til gengæld fra sin første dag i embedet været forurettet over modstand fra Kongressen, fra domstolene, fra medierne og fra embedsmænd i ministerierne. Snarere end at argumentere for et styrket embede eller forsøge at skabe nye politiske koalitioner er det først og fremmest loyalitet over for ham personligt, Trump har forlangt og forventet. At han generelt har stået dårligt i meningsmålingerne og som den eneste præsident ikke har nærmet sig 50 procents opbakning, synes ikke at have nogen indflydelse på hans forventninger til andre dele af det politiske system (Goldgeier og Saunders, september/oktober 2018).

De autoritære tilbøjeligheder hos Trump og den tilsyneladende accept af disse hos mange af hans tilhængere har fået adskillige amerikanske politikere og kommentatorer, der ikke tidligere har udmærket sig som alarmister, til at advare om en vedvarende erosion af demokratiske normer. Blandt dem er den republikanske senator Jeff Flake fra Arizona, der i 2018 valgte ikke at genopstille – først og fremmest fordi han ikke ønskede at imødekomme de krav om stil og politik, som Trumps kernevælgere i hans hjemstat nu stillede til en republikansk politiker. I sin afskedstale til Senatet den 13. december 2018 sagde han blandt andet: »Lad os erkende ... at tyranniets skygge nu igen falder på dele af kloden ... og lad os erkende, mens autoritære strømninger vinder frem i land efter land, at vi på ingen måde er immune« (oversat af forfatter) (Higgins, 13. december 2018).

Trump som statsoverhoved

»Jeg kan optræde præsidentielt«, fortalte Donald Trump ellers i sommeren 2017 en skare af tilhængere i Ohio. Han føjede til, at det faktisk kun var Abraham Lincoln, der havde været mere »præsidentiel« end ham selv (oversat af forfatter) (Will, 30. juli 2017). Trods sporadiske meldinger som denne har Trump fra begyndelsen af sin embedsperiode nærmest afskrevet sig både den ceremonielle rolle som statsoverhoved og forestillingen om, at præsidenten bør tjene som en slags nationalt forbillede.

Præsident Trump har også set stort på forventninger om, at man i sit daglige virke som statsoverhoved overholder visse krav til deorum. Tidligere præsidenter har fra tid til anden udtalt sig vulgært og fordomsfuldt privat, men stadig holdt på en offentlig etikette. I sine bestræbelser på at fastholde en direkte kontakt med sine kernevælgere – eller måske blot uden nogen nærmere overvejelser – har præsident Trump derimod dagligt nedbrudt dette skel mellem privat og offentlig etikette. I offentlige verbale angreb har han karakteriseret navngivne politikere, embedsmænd samt medlemmer af sit eget kabinet, som »såkaldte dommere«, »skøre«, »syge«, »forbryderiske«, »frastødende«, »fuldkommen uduelige« og »dum som en klippe« (Raymond, 10. december 2018).

Donald Trump har aflyst eller meldt afbud til mange af de officielle middage, prisoverrækkelser og invitationer til Det Hvide Hus, som en præsident almindeligvis forventes at kaste glans over ved sin tilstedeværelse. Måske undgår han blot begivenheder, hvor han ved, at han personligt er uønsket, og måske ser han ligefrem politiske fordele ved ikke at udfylde den rolle. Han har reelt politiseret sådanne ceremonier ved at gøre dem til en del af sin igangværende kulturkrig mod »eliterne« i Washington og Hollywood.

Netop kernevælgerne – de, der kommer for at opleve eller genopleve stemningen fra valgkampen i 2016 – synes at være det eneste publikum, Trump virkelig kerer sig om at fastholde. Muligheden for, at præsident Trump ville kunne indtage rollen som samlende national figur, er sikkert under alle omstændigheder forpasset for længe siden, men at hans interesse eller forståelse for rollen heller ikke er til stede, blev klart illustreret, da Fox News-journalisten Maria Bartiromo i juli 2018 spurgte ham, hvad han »som øverstkommanderende for de væbnede styrker, som præsident for dette storslåede land ... kan gøre for at bringe os sammen«. »Vores folk er helt utrolige«, svarede Trump og fortsatte: »Ved du hvad, der har sandsynligvis aldrig været en vælgerbase i dette lands politiske historie som min vælgerbase. Jeg håber, den anden side indser, at de hellere bare må forholde sig helt roligt« (Bartiromo, 1. juli 2018).

»Dette er blot præsidentens personlige mening«

Politologer taler ofte om forskellige faser i præsidentembedets historie, alt efter magtforholdet mellem præsidenten og Kongressen, eller hvilke virkemidler de enkelte præsidenter benytter sig af for at styrke deres position i det politiske

system. I 1987 skrev politologen Jeffrey Tulis eksempelvis om skabelsen af *The Rhetorical Presidency* (Tulis, 1988). Hvor præsidenter, fra Woodrow Wilson (1913-1921) og fremefter i stigende grad satsede på massekommunikation og forsøgte at påvirke og mobilisere den offentlige mening i deres politiske kampe med Kongressen. Kommunikationsformerne har skiftet karakter undervejs, og Trumps store nyskabelse har uden tvivl været hans brug af Twitter. Det afgørende nye har ikke været, at Trump har henvendt sig direkte til sine vælgere på et socialt medie, men snarere, at han har forsøgt at præsentere det som et alternativ til de etablerede nyhedsmedier – til den kritiske presse, der ofte præsenteres som »den fjerde statsmagt«.

En generel nedgørelse af »the mainstream media«, som præsidenten gentagne gange har betegnet som »fjender af folket«, er nærmest blevet en del af den pagt, Trump har med sine kernevælgere. Vel er han langt fra den første præsident, der har haft et anstrengt forhold til pressen og har følt sig personligt ramt af kritik, han fandt groft urimelig, men han er den første, der flere gange har luftet overvejelser om at stramme injurielovgivningen, indføre nogle former for censur, anlægge sag mod satiriske programmer som »Saturday Night Live« for deres fremstilling af ham og endog foreslå skabelsen af et stats-tv, der ville præsentere et mere favorabelt billede af hans virke som præsident (Sonmez, 26. november, 2018).

Trumps store nyskabelse har uden tvivl været hans brug af Twitter

Præsident Trump må være ganske klar over, at Forfatningen sikrer, at sådanne forsøg på at indskrænke pressefriheden ingen gang har på jorden. Når han alligevel fremsætter dem, er det muligvis, fordi han vurderer, at ikke alle hans tilhængere er lige så bekendte med den nærmest uindskrænkede pressefrihed, som *the Bill of Rights* – frihedsrettighederne i de første 10 tilføjelser til den amerikanske forfatning – garanterer. Og så fordi de både stimulerer mistilliden til »den fjerde statsmagt« og samtidig underbygger et billede af præsidenten som prygelknabe for en ondsindet liberal elite.

Når Trump i sine tweets har rettet voldsomme og personligt nedgørende angreb på navngivne politikere og embedsmænd, er det flere gange efterfølgende blevet bagatelliseret af hans pressesekretær som blot værende udtryk for »præsidentens personlige mening« – eller rettere: Donald Trumps personlige mening. Andre tweets giver imidlertid et klart indtryk af, at præsidenten selv betragter dem som et redskab for sin embedsførelse – eller måske ligefrem betragter sine udmeldinger på Twitter som en slags dekretter. »Jeg forlanger hermed« (I hereby demand), begyndte eksempelvis et tweet, skrevet den 20. maj 2018, »og vil officielt gøre det i morgen, at Justitsministeriet undersøger om FBI/Justitsministeriet infiltrerede eller overvågede Trump-kampagnen af politiske årsager – og om sådanne ordrer eller anmodninger kom fra folk i Obama-administrationen«.

Også tre sammenhængende tweets, præsident Trump udsendte i juli 2017, ligner i påfaldende grad officielle meddelelser fra nationens præsident. Teksten lyder: »Efter at have konsulteret mine generaler og militære eksperter, tag venligst til efterretning (please be advised), at USA's regering ikke længere vil acceptere eller tillade transkønnede individer at gøre tjeneste i nogen funktion i det amerikanske militær. Vort militær må være fokuseret på afgørende og overvældende sejr, og kan ikke bebyrdes med de enorme medicinske udgifter og den forstyrrelse, som transkønnede ville medføre. Mange tak.«

Den særprægede udmelding skabte straks forvirring i Pentagon. Præsidenten havde faktisk ikke konsulteret nogen militære ledere forinden, og det var ganske uklart, om han var klar over, at omkring firetusinde transkønnede allerede gjorde tjeneste i militæret. Var de nu fyret, eller gjaldt præsidentens melding kun nyansættelser?

Størst undren vakte formen dog. Forestillede præsidenten sig, at disse tweets havde samme juridiske gyldighed som præsidentielle dekretter (executive orders)? Pentagons reaktion kom den følgende dag i en melding fra formanden for stabscheferne, general Joseph Dunford. Meldingen var, at der ikke ville være nogen ændringer til den eksisterende politik, så længe forsvarsministeren ikke havde udsendt officielle retningslinjer. Det amerikanske militær – verdens største arbejdsgiver, med 3,2 millioner ansatte – kunne ikke styres efter præsidentens tweets, der dermed kunne ignoreres (Bender og Klimas, 27. juli 2017).

Da Trump i en tweet den 1. august 2018 om den særlige undersøger Bob Muellers arbejde skrev, at justitsminister Jeff Sessions »burde standse denne svindelagtige heksejagt lige med det samme«, lignede det unægtelig også en ordre – eller i hvert fald et forsøg på at lægge et voldsomt pres på ministeren. Trump kaldte her, som ved flere andre lejligheder, undersøgelsen for »en skændsel for USA«. Da Det Hvide Hus' pressesekretær, Sarah Huckabee Sanders, efterfølgende blev spurgt, om der var tale om en anvisning til justitsministeren – eller ligefrem en ordre – gav hun imidlertid et bemærkelsesværdigt svar: »Det er ikke en ordre, det er præsidentens mening«. Derefter fulgte hun præsidentens eksempel og betegnede selv Muellers igangværende undersøgelse som »en heksejagt«.

Den vedvarende tvivl om, hvilken status meldingerne i præsidentens tweets skal tillægges – hvorvidt Trump taler på vegne af regeringen eller blot lufter private frustrationer – er med til at svække embedets autoritet. I forbindelse med Muellers arbejde har mange tweets også rejst et interessant juridisk problem: Kan sådanne meldinger betragtes som bestræbelser på at forhindre retens gang (obstruction of justice), selv om de fremsættes i fuld offentlighed? Er nogle af præsidentens tweets en form for direkte kommunikation med personer, der er anklaget af Mueller eller indkaldt til at vidne under ed? Er der eksempelvis implicitte løfter om benådning til personer, som nægter at vidne i håb om strafnedsættelse?

Forestillingen om »den dybe stat«

I sin bog *The Imperial Presidency* (1973) beskrev historikeren Arthur M. Schlesinger, Jr., hvordan amerikanske præsidenter siden 2. Verdenskrig havde anvendt hensynet til den nationale sikkerhed som begrundelse for at udvide deres magtbeføjelser. Forudsætningen for dette var, at præsidenterne kunne henvise til informationer fra de institutioner, der udgjorde det nationale sikkerhedsapparat, og at der i befolkningen var en generel tillid til disse institutioner (Schlesinger, Jr., 1973). Donald Trump er den første præsident, der gentagne gange har forsøgt at mindske offentlighedens tillid til disse, når han kom under pres. At der i befolkningen og medierne hersker en kritisk sans over for udsagn fra efterretningstjenesterne og forbundspolitiet, er et demokratisk sundhedstegn. Men når nationens præsident af personlige årsager forsøger at tillægge dem politiske motiver og fratage dem legitimitet ved i konspiratoriske vendinger at beskrive dem som dele af »den dybe stat«, så undergraver det demokratiet.

Donald Trumps forhold til såvel FBI som CIA var stærkt belastet, længe inden han tiltrådte præsidentembedet. Den primære årsag var deres undersøgelser af hans mulige forbindelser til Rusland såvel før som under valget. En særlig anstødssten var den såkaldte »Steele Dossier« – en rapport om Trumps forbindelser til Rusland, udarbejdet af den tidligere MI6-agent, Christopher Steele (Steele, 2016). Da rapportens indhold blev kendt, og det samtidig stod klart, at efterretningstjenesterne forsøgte at verificere dens oplysninger, slog Trumps kampagne det hen med, at de jo var de samme mennesker, der havde hævdet, at der var masseødelæggelsesvåben i Irak. Et par uger før sin indsættelse udsendte Trump et tweet med følgende tekst: »Efterretningstjenesterne burde aldrig have tilladt, at disse falske nyheder blev 'lækket' til offentligheden. Et sidste anslag mod mig. Lever vi i Nazi-Tyskland?« (oversat af forfatter) (McCarthy, 19. august 2018).

Forholdet er aldrig blevet godt, dels fordi efterretningstjenesternes undersøgelser af Trumps forhold ikke lod sig bremse ved hans indsættelse, dels fordi Trump i nogle markante spørgsmål har underkendt de oplysninger, han fik fra efterretningstjenesterne. Helt galt gik det i Helsinki, da Trump mødtes på tomandshånd med den russiske leder Vladimir Putin og bagefter reelt undsagde sine efterretningstjenester og gjorde det klart, at han troede mere på Putin, når denne bedyrede, at russerne ikke havde blandet sig i det amerikanske præsidentvalg.

De chokerende udtalelser skabte nærmest panik i CIA's hovedkvarter i Langley, og den tidligere CIA-chef John Brennan reagerede ved at kalde præsidentens udtalelser for »intet mindre end landsforræderiske« (oversat af forfatter) (Scott, 16. juli, 2018). Trump svarede igen ved at inddrage Brennans sikkerhedsgodkendelse og true med også at inddrage andre kritikeres godkendelser, hvilket til gengæld fik en hel stribe af tidligere ledere i Pentagon, CIA og FBI til at underskrive en erklæring til støtte for Brennan.

Der var efterfølgende låg på konflikten mellem præsidenten og sikkerhedstjenesterne i nogle måneder, men i november 2018 undsagde præsidenten endnu engang CIA's konklusioner – denne gang om den saudiske kronprins Muhammed bin Salmans rolle i det brutale mord på journalisten Jamal Khashoggi. Efterretningstjenesten fastslog, at kronprinsen havde beordret mordet, men Trump, hvis regering har udviklet tætte bånd til ham, afviste konklusionen og hævdede, at CIA blot havde »følelser, på forskellige måder«. Adspurg, hvem der så var ansvarlig for mordet, svarede præsidenten: »Måske verden skulle gøres ansvarlig, for verden er et onskabsfuldt sted« (oversat af forfatter) (Cochrane, 22. november 2018).

Da USA's efterretningschefer – alle udpeget af præsidenten selv – den 29. januar 2019 deltog i en høring i Kongressen og modsagde præsidenten i centrale spørgsmål om Nordkoreas og Irans atomprogrammer, samt hvorvidt ISIS var besejret, reagerede Trump vredt i en tweet ved blandt andet at kalde dem »naive« og foreslå, at de måske skulle »tilbage på skolebænken«. Det er selv sagt den omvendte verden: Præsidenter baserer almindeligvis deres beslutninger på de informationer, de modtager fra efterretningstjenesterne, snarere end at irettesætte efterretningscheferne, fordi deres oplysninger er i strid med præsidentens egne mavefølelser (Jacobson, 31. januar 2019). Ved at forsøge at undergrave den almene tillid til de amerikanske efterretningstjenester svækker Trump også sine egne muligheder for fremover at kunne begrunde sine handlinger internationalt ved at henvise til dem.

Præsidentens angreb på offentlige myndigheder har muligvis været effektive i bestræbelserne på yderligere at undergrave hans kernevælgeres tillid til dem. Skønt det Republikanske Parti traditionelt har set sig selv som »lov og orden-partiet«, havde kun 38 procent af republikanske vælgere ifølge en meningsmåling i februar 2018 et positivt syn på FBI. Blandt demokratiske vælgere var det tilsvarende tal 64 pct. (Allen og Swan, 3. februar, 2018). Men mens Trump har plæderet for mere magt til ham personligt, har han med sine mistænkeliggørende angreb reelt skrumpet selve det embede, som præsidentens magt er institutionaliseret i.

Trump synes at være ganske overbevist om, at han dybest set ikke behøver rådgivere

Intet har tydeligere blotlagt konflikten mellem Trumps personlige interesser og statens indlysende interesser end Robert Muellers undersøgelse af russisk indblanding i det amerikanske præsidentvalg i 2016. Præsident Trump har i flere tweets rost de anklagede, der har nægtet at »sladre« til Muellers undersøgere. Omvendt har han i andre tweets omtalt sin egen tidligere advokat og »fixer«, Michael Cohen som »en rotte«, fordi han har vidnet til gengæld for strafnedsættelse. Det er en sprogbug, man almindeligvis forventer at høre fra folk i gangsterverdenen – ikke fra nationens præsident.

»Min regering har opnået mere end næsten alle andre regeringer i amerikansk historie«, fortalte Donald Trump den 25. september 2018 til/ved FN's generalforsamling. Til Trumps tydelige forundring affødte hans udsagn latter fra salen (oversat af forfatter) (Mindock, 26. september 2018). Hans egen opfattelse af, hvordan han har håndteret sine første to år i embedet, afviger tydeligvis en del fra, hvordan det meste af omverdenen bedømmer dem. Trump synes at være ganske overbevist om, at han dybest set ikke behøver rådgivere, og at hans egen mavefornemmelse overflødiggør det omfattende arbejde med at sætte sig ind i komplekse problemer. Det er et fast tema i de interviews, han giver, at han ikke synes, han får den fortjente påskønnelse, men når han har haft politiske succeser, er de som regel hurtigt blevet overskygget af hans egne handlinger og udmeldinger.

At Trump aldrig synes at gå i rette med sig selv og aldrig undskylder, er efter sigende højt værdsat af hans tilhængere. Hans hidtidige adfærd gør det dog også svært at tiltro ham evnen til at skifte kurs, når han støder på politisk modgang. Og med et demokratisk flertal i Repræsentanternes Hus og en stribe af igangværende undersøgelser af hans økonomiske forhold og forbindelser er det næsten givet, at Trump vil møde væsentligt større udfordringer i den resterende del af sin tid i embedet end i de foregående år. Præsident Trump har hidtil kunnet nyde godt af at have overtaget en sund økonomi, og han har været forskånet for større internationale kriser. Alligevel har hans ledelse været kaotisk, og skandalerne i hans kabinet og blandt hans rådgivere har stået i kø. Det vækker begrundet bekymring for, hvordan han vil reagere, når de virkelige problemer melder sig. Det bør også vække bekymring, at selve det præsidentembede, Trump er valgt til at varetage, synes at skrumpe tweet for tweet.

Litteraturliste

- Allen, Mike og Jonathan Swan (2018), »Exclusive Poll: GOP turns on FBI«, *Axios*, 3. februar, <https://www.axios.com/gop-turns-on-fbi-survey-78c4f486-8755-4c9e-be99-a1567bd3a625.html>.
- Baker, Peter (2017), »For Trump, a Year of Reinventing the Presidency«, *The New York Times*, 31. december, <https://www.nytimes.com/2017/12/31/us/politics/trump-reinventing-presidency.html>.
- Bartirolo, Maria (2018), »Maria Bartirolo interviews President Trump«, Fox News, 1. juli, <https://www.youtube.com/watch?v=HjUMnAQOpAI>.
- Bender, Bryan og Jacqueline Klimas (2017), »Pentagon takes no steps to enforce Trump's transgender ban«, *Politico*, 27. juli, <https://www.politico.com/story/2017/07/27/trump-transgender-military-ban-no-modification-241029>.
- Bjerre-Poulsen, Niels (2012), »The Bush Administration and the Theory of 'The Unitary Executive'«, i Niels Bjerre-Poulsen, Helene Balslev og Jan Gustafsson, *Projections of Power in the Americas*, New York: Routledge.
- Callimachi, Rukmini og Eric Schmitt (2018), »Splitting With Trump Over Syria, American leading ISIS Fight Steps Down«, *The New York Times*, 18. december, <https://www.nytimes.com/2018/12/22/world/brett-mcgurk-isis-resign.html>.
- Cochrane, Emily (2018), »Rebuffing C.I.A., Trump Says It Only Has 'Feelings' About Khashoggi Killing«, *The New York Times*, 22. november, <https://www.nytimes.com/2018/11/22/us/politics/trump-saudi-thanksgiving.html>.
- Davis, Julie Hirschfeld og Eric Schmitt (2018), »Senate Votes to End Aid for Yemen Fight Over Kashioggi Killing and Saudi's War Aims«, *The New York Times*, 13. december, <https://www.nytimes.com/2018/12/13/us/politics/yemen-saudi-war-pompeo-mattis.html>.
- Goldgeier, James og Elizabeth N. Saunders (2018), »The Unconstrained Presidency«, *Foreign Affairs*, september/oktober, <https://www.foreignaffairs.com/articles/2018-08-13/unconstrained-presidency>.
- Graff, Garrett M. (2018), »A complete guide to all 17 (known) Trump and Russia investigations«, *Wired*, 17. december, <https://www.wired.com/story/mueller-investigation-trump-russia-complete-guide/>.
- Gramer, Robbie (2017), »NATO Frantically Tries to Trump-Proof President's First Visit«, *Foreign Policy*, 15. maj, https://foreignpolicy.com/2017/05/15/nato-frantically-tries-to-trump-proof-presidents-first-visit-alliance-europe-brussels/?utm_content=buffer33134&utm_medium=social&utm_source=twitter.com&utm_campaign=buffer.
- Green, Joshua (2018), *Devil's Bargain*, New York: Penguin Books.
- Higgins, Tucker (2018), »Retiring GOP Sen. Jeff Flake throws shade at Trump in farewell address to Congress, warns of danger to democracy«, CNBC, 13. december, <https://www.cnbc.com/2018/12/13/gop-sen-jeff-flake-warns-of-authoritarianism-in-farewell-address.html>.
- Jacobson, Louis (2019), »Trump disagrees with his own intelligence team. We catalog the differences«, *Politifact*, 31. januar, <https://www.politifact.com/truth-o-meter/article/2019/jan/31/trump-disagrees-intelligence-team-catalog-differen/>.
- Kamarck, Elaine, Alexander R. Podkul og Nicholas W. Zeppos (2018), »Trump owns a shrinking Republican party«, *Brookings*, 14. juni, <https://www.brookings.edu/blog/fixgov/2018/06/14/trump-owns-a-shrinking-republican-party/>.
- Landy, Marc og Sidney M. Milkis (2000), *Presidential Greatness*, Lawrence: University Press of Kansas.
- Lu, Denise og Karen Yourish (2019), »The Turnover at the Top of the Trump Administration Is Unprecedented«, *The New York Times*, 14. januar, <https://www.nytimes.com/interactive/2018/03/16/us/politics/all-the-major-firings-and-resignations-in-trump-administration.html>.
- McCarthy, Tom (2018), »Why is Donald Trump Attacking the US Intelligence Community«, *The Guardian*, 19. august, <https://www.theguardian.com/us-news/2018/aug/18/why-is-donald-trump-attacking-the-us-intelligence-community>.
- Merry, Robert W. (2012), *Where They Stand; The American Presidents in the Eyes of Voters and Historians*, New York: Simon & Schuster.
- Mindock, Clark (2018), »UN members laugh at Trump after claim his administration has 'accomplished more than almost any in US history'«, *The Independent*, 26. september, <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/trump-un-speech-laugh-video-us-president-history-achieve-administration-general-assembly-a8554506.html>.
- Neustadt, Richard E. (1991), *Presidential Power and the Modern Presidents: The Politics of Leadership from Roosevelt to Reagan*, New York: Free Press.
- Purdum, Todd (2017), »Trump's Shrinkage: How He Diminished the Presidency in 10 Mere Months«, *Vanity Fair*, 7. november, <https://www.vanityfair.com/news/2017/11/how-trump-diminished-the-presidency>.
- Raymond, Adam K. (2018), »'Dumb As a Rock': 5 Times Trump Insulted People He Appointed Himself«, *New York Magazine*, 10. december, <http://nymag.com/intelligencer/2018/12/dumb-as-a-rock-5-times-trump-insulted-people-he-appointed.html>.
- Rottinghaus, Brandon og Justin S. Vaughn (2018), »How Does Trump Stack Up Against the Best – and Worst – Presidents?«, *The New York Times*, 19. februar, <https://www.nytimes.com/interactive/2018/02/19/opinion/how-does-trump-stack-up-against-the-best-and-worst-presidents.html>.
- Schlesinger, Arthur M., Jr. (1973), *The Imperial Presidency*, Boston: Houghton Mifflin Company.

- Scott, Dylan (2018), »Former CIA director: Trump-Putin press conference »nothing short of treasonous«, *Vox*, 16. juni, <https://www.vox.com/world/2018/7/16/17576804/trump-putin-meeting-john-brennan-tweet-treasonous>.
- Seipel, Brooke (2018), »Trump: 'People would be so bored' if I acted Presidential«, *The Hill*, 10. marts, <https://thehill.com/homenews/administration/377793-trump-people-would-be-so-bored-if-i-acted-presidential>.
- Shapiro, Robert Y, Martha Joynt Kumar, Lawrence R. Jacobs, red. (2000), *Presidential Power; Forging the Presidency for the Twenty-first Century*, New York: Columbia University Press.
- Sonmez Felicia (2018), »Trump says U.S. should launch state TV network«, *The Washington Post*, 26. november, https://www.washingtonpost.com/politics/trump-says-us-should-launch-state-tv-network/2018/11/26/5f4d154-f1b9-11e8-80d0-f7e1948d55f4_story.html?utm_term=.958ad4b9c7d1.
- Steele, Christopher (2016), »US Presidential election: Republican candidate Donald Trump's Activities in Russia and compromising relationship with the Kremlin«, *The Internet Archive*: https://archive.org/stream/TheSteelDossierTrumpIntelligenceAllegations/The%20Steele%20Dossier%20-%20Trump-Intelligence-Allegations_djvu.txt.
- Toosi, Nahal (2018), »Trump breaks with his national security team on Syria exit«, *Politico*, 19. december, <https://www.politico.com/story/2018/12/19/trump-threat-iran-syria-1070274>.
- Trump, Donald og Tony Schwartz (2016), *The Art of the Deal*, London: Arrow Books.
- Tulis, Jeffrey K. (1987), *The Rhetorical Presidency*, Princeton: Princeton University Press.
- Will, George (2017), »When a Diminishing President is a Good Thing«, *The National Review*, 30. juli, <https://www.nationalreview.com/2017/07/donald-trump-diminishing-presidency-good/>.
- Zhang, Sarah (2019), »Trump's Most Trusted Advisor is His Own Gut«, *The Atlantic*, 13. januar, <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2019/01/trump-follows-his-gut/580084/>.